Published on *Melano.hu* (https://www.melano.hu)

Egy udmurt lány szerint ez teszi szomorúvá a magyarokat

Létrehozás: 02/22/2019 - 16:14
Szerző: Aranyi Péter
[1]
Zolotareva Maria Udmurtföldön született, egy a fővárostól, Izsevszktől 40 kilométerre található kis faluban. Nagypapája orosz volt, de megtanult udmurtul. Ő azt szerette volna, ha az unokája is kifogástalan orosz nyelvtudásra tesz szert.

Kapcsolódó cikkek:

Csináltam, ahogy tudtam – interjú az udmurt Wikipédia alapítójával [2]
Udmurtföldön is népszerű a magyar néptánc [3]
Megjelent az első udmurt-nyelvű Biblia [4]
A finnugor rokonságot tagadók is mennybe mennek? [5]

Burdjos.ru webcímen udmurtul, oroszul és magyarul publikál cikkeket utazásairól, gasztronómiai kalandozásairól és meghatározó magyarországi élményeiről. Az egyik legnépszerűbb udmurt influenszert a magyar nyelvtanulással kapcsolatos élményeiről is kérdeztünk, de beszélgetéseinkből az is kiderül, hogyan vált népszerűvé egy magyar népdal Udmurtföldön, valamint az is, hogy mit tudnak rólunk az udmurtok?

Talán kezdjük a legelején, mit csinál egy udmurt Magyarországon?
Jelenleg végzős vagyok az ELTE Bölcsészettudományi Karán, ahol a magyart, mint idegen nyelvet tanulom. Mellette egy irodai munkát vállalok, ahol orosz és a magyar nyelvtudásomat használva főleg építőipari vagy jogi témájú anyagokat kell fordítanom.

Hogyan kerültél először kapcsolatba a magyar nyelvvel és kultúrával?
Engem alapvetően mindig érdekeltek a nyelvek, leginkább a saját anyanyelvem. Gyermekkoromban egyszer felkereste az iskolánkat egy író, hogy irodalmi szakkört tartson, és a tanáraim azt ajánlották, hogy vegyek részt rajta. A szakkörre kellett vinni a saját udmurt nyelvű szöveget vagy verset. Akkor nem tudtam udmurtul írni, sokáig csak oroszul tudtam magam kifejezni, holott már nagyon érdekelt az írás és az irodalom is. A tanárok és az író segítségével tökéletesen megtanultam mindkét nyelven gondolkodni, írni, álmodni… szóval mindent. Később felvételiztem újságíró szakra az Udmurt Állami Egyetemre, ahol gyakran találkoztam olyan magyar rektorokkal, mint Asztalos Erika, vagy Sziráki Zsófia. Egyre vonzóbbá vált számomra a nyelvészet és egyre többször jártam finnugoros és udmurtos eseményekre is. Kialakult otthon egy magyarokból, finnekből és udmurtokból álló társaság, akikkel pörköltes és perepecs esteket szerveztünk. Végül a magyar barátaim ajánlották, hogy pályázhatnék a Balassi Intézetbe hungarológia szakra. Úgy döntöttem miért ne, hiszen pont akkor fejeztem be az egyetemet. A pályázatomban Asztalos Erika segített és végül ő is jött ki elém először a repülőtérre három évvel ezelőtt.

Folyékonyan és nagyon szépen beszélsz magyarul. Mennyire volt nehéz számodra ennek a nyelvnek a megtanulása?
Az udmurtot és az oroszt anyanyelvi szinten beszéltem, de korábban a finnel is megpróbálkoztam. Azzal összehasonlítva szerintem finnül gyorsabban meg tudtam volna tanulni, mert talán egy kicsit könnyebb a magyarhoz képest. Egy időben viszont kevertem a finnt és a magyart egymással, mert mindkettő annyira agglutinatív, bizonyos szavak pedig nagyon hasonlóak. A magyar nyelvben a tárgyas ragozás és a névelő jelent kihívást. Persze az igekötőkkel is meggyűlik a bajom, nem mindegy, hogy az ember azt mondja, hogy befizet, vagy kifizet valamit, ahogy az sem, hogy kiolvas, vagy elolvas valamit. Próbálok ezekre mindig nagyon odafigyelni. Itt sokan rosszul használják az –„ik”-es igéket, iszom helyett azt mondják, hogy iszok. Én mindig kijavítom őket, én már csak ilyen gonosz ember vagyok, hogy még a magyarokat is a helyes beszédre tanítom.

Mi a helyzet az udmurt nyelvvel, milyennek ítéled meg a helyzetét?
Többféle tendencia figyelhető meg. Az udmurtok egy része nem használja széleskörűen az anyanyelvét, mert arra készülnek, hogy nagyobb városokba, például Moszkvába, vagy Szentpétervárra költöznek, ezért inkább az oroszt erőltetik. Udmurtföldön, ha bemész egy bankba, vagy közintézménybe, nem biztos, hogy mindenki ért udmurtul, holott mindkettő hivatalos nyelvnek számít. A megállókban és az utcákon viszont lehet találkozni udmurt feliratokkal. Szerintem minden udmurt gyermekben kérdés, hogyan viszonyuljon az oroszhoz és az udmurthoz. Éppen ezért fontos szerep hárul a szülőkre és a családokra is. Amikor én gyerek voltam a szüleimmel mindig udmurtul beszéltem, de ha elutaztunk valahova, akkor a tömegközlekedési eszközökön mindig oroszra váltottam. Úgy éreztem akkor, hogy ciki udmurtul beszélni, mert mások egyből észreveszik, hogy falusiak vagyunk. Miután Izsevszkbe költöztem, megismertem más udmurt fiatalokat is és most egyre gyakrabban lehet udmurt beszédet hallani az utcán.

Mennyire értik meg az udmurtok egymást, vannak benne nyelvjárások?
Igen, abszolút, akárcsak a magyarban. De nálunk is van az sztenderd udmurt, amit tanítanak az iskolában. A nyelvjárásaink között ugyanakkor nincs jelentős különbség. Vannak bizonyos szavak, amelyek elárulják, hogy honnan jöttél. Én Dél-Udmurtiából származom, ott jellemző, hogy néha udmurtosítjuk az orosz igéket. Például, ha azt mondjuk sminkelni, az kraszitca oroszul, de udmurtul odateszünk egy ragot és akkor kraszicskini lesz belőle. A dél-udmurtokra hatással voltak a tatárok is, az északi udmurtokra inkább az oroszok gyakoroltak hatást.

Ha jól tudom, valamennyire értitek a komi nyelvet is…
Igen, a komi áll a legközelebb az udmurthoz. Meg lehet érteni, vannak nagyon hasonló szavaink. Ezek elsősorban hasonlóak a többi finnugor nyelvhez. Leginkább a testrészek, a családtagokra vonatkozó szavak, számok és satöbbi. De a teljes komi beszédet azért nehezen érteném meg.

Finnugor nyelvek lévén a magyar és az udmurt is rokon. Hogy mondod például udmurtul, hogy menni kell?
Minini kule (мынины кулэ). Érdekes például, hogy magyarul az ott és itt helyhatározó szavak udmurtul nagyon hasonlóan hangzanak, mi azt mondjuk, hogy otin (отын) és tatin (татын). Udmurtok tatárok, cseremiszek és a baskírok között is élnek. A baskíroknál az udmurt nyelv már inkább tatárosabban hangzik, például a szerelem eredetileg udmurtul jaraton de a baskír-udmurtok dzsaratonnak mondják. A tatár-udmurtok pedig gyaratonnak. Ez példa érzékelteti számokra a legjobban az apró különbségeket az udmurton belül is. Persze az udmurtok között is vannak olyanok, akik tatárul, udmurtul és oroszul is beszélnek, de ezt leginkább azokról mondhatjuk el, akik Tatárföldön élnek. Szerintem alapvetően az orosz nyelv összefog mindenkit, ez nem teszi szükségessé más nyelvek megismerését.

Hogy zajlott az udmurt nyelvoktatás nálatok, amikor még gyermek voltál?
Én gyermekkoromban udmurt falusi iskolába jártam. Nálunk az első osztálytól kezdve volt orosz és udmurt. Előbbi mindig túlsúlyban volt. Például, ha egy héten három orosz óra volt, akkor udmurtból csak egy. Ugyanígy maximum egy udmurt nyelvtan és egy irodalom óra volt a héten. Az oroszból viszont biztosan volt legalább kétszer nyelvtan és irodalom is. Amikor én jártam iskolába, akkor alapvetően mindig udmurtul beszélgettünk egymással. Ha valaki hozzám oroszul szólt, akkor általában már én is oroszul szóltam vissza. Nekem nehezemre esett váltogatni, vagy variálni a két nyelvet aszerint, hogy éppen ki, melyiket preferálja. Ha valakin éreztem, hogy nehezen megy neki az udmurt, akkor automatikusan átváltottam oroszra. Míg gyermek voltam egy tanár sok fejtörést okozott nekem, mert volt korábban valamilyen konfliktusa az ő és az én családom között. Ezért mindig kritizálta, ahogy udmurtul írtam vagy beszéltem. Már majdnem ott tartottam, hogy abbahagyom és kértem a szüleimet, írjanak kérvényt, hogy nem akarok udmurtul tanulni. Szerencsére ők azt mondták, soha nem fognak ilyen kérelmet írni. Nagyon fontosnak tartották, hogy egyszerre tudjak oroszul és udmurtul is, annak ellenére, hogy nem rendelkeztek felsőfokú végzettséggel. És ezt utólag nagyon-nagyon köszönöm nekik. Ma nem kötelező az udmurt az iskolákban, amit nagyon szomorú dolognak tartok. Diákként nagyon jó érzés volt az egyetemen élőben látni azokat az embereket, akikről korábban az iskolapadban tanultam. Ilyen volt például Tatyjana Csernova, egy udmurt költőnő, akinek a verseit meg is tanultuk az iskolában. Később vele is készíthettem interjút, ami nagyon megtisztelő volt számomra. Ott volt például Alekszander Skljaev, ismert irodalomkritikus is, akinek a kritikáit rengetegszer olvastam.

Most kik azok az udmurt irodalomban, akiket érdemes olvasni?
Bogdan Anfinogenovot például, aki orosz, angol és udmurt kevert nyelven ír. Szerintem ő most nagyon divatos. Ő az igazi beszélt nyelvünket használja, amiben más nyelvek jövevényszavai és benne vannak. Stílusát sokan elkezdték utánozni. Szeretem még Gennadiy Krasilnikov regényeit is olvasni.

Tudnál-e említeni néhány fontosabb udmurt mondát, amelyek meghatározzák a nép gondolkodásmódját?
Ezeket én felnőttként tanultam, mert gyerekkoromban csak orosz meséket olvastam. Ami nekem nagyon tetszik az Hold nagy, sötét foltjáról szóló történet. Az udmurt mitológia szerint a vu karnennilas (ву карнанэн нылаш), vagyis a vízhordó lánynak (a szerk.: „vízkannás lány”) egy napon meghalt az édesanyja. Az édesapja viszont ezt követően egy másik asszonyt vett feleségül. Az új nő nem szerette ezt a lányt, mindig sokat dolgoztatta és sok szenvedést okozott neki. Egyszer egy este, amikor már sötét volt elment a folyóhoz vízért és megpillantotta a saját tükörképét a víz felszínén. Keservesen sírni kezdett és fohászkodott a Holdhoz, hogy segítsen neki, mert nem akar már így élni. A Hold megsajnálta a lányt és felvitte magához és az óta az égitest egyik nagy sötét foltjaként tekintenek rá az udmurtok. Ez a folt lényegében a lány alakja a vízhordó vödrökkel. Az udmurtok felfogása szerint minden embernek három esküvője van egyik, amikor a csecsemő eléri a 6-7 hónapos kort. Ez az úgynevezett kásaesküvő. Ebből a kásából mindenkinek kell rituálisan ennie, azért, hogy a gyermek egészséges legyen. Ilyenkor a gyermek arcára egy pöttyöt rajzolnak, hogy ne érje rossz őt, vagy valamilyen rossz szellem ne tudjon neki ártani. A második esküvő az ember rendes menyegzője, a harmadik pedig a temetés. A temetéskor is szép új ruhát kap az ember, hogy a másvilágra a lehető legszebb módon tudjon megérkezni. Számomra az udmurt halotti szokások is érdekesek. Nemrég halt meg nagypapám és a nagymamám is. Annyi babona övezte ezeket a szertartásokat, amennyit életemben nem hallottam. A nagynéném esküvőjénél pedig nagyon sok hagyományt ismertem meg.

Vannak udmurt babonák arra vonatkozóan, mi van akkor, ha az esküvő előtt a vőlegény megpillantja a menyasszonyt?
A rosszakra nem emlékszem, ilyesmi nem jut eszembe. A szokások szerint először a vőlegény megy a lányhoz kikérni a kezét. Őt általában elkísérik a legközelebbi rokonai, vagy barátai. Ekkor az asztalra teszik a vajas kenyeret és a kenyér alá pedig papírpénzt fektetnek. Ez egy hagyomány. Ezt követően kezdődik meg a beszélgetés a szülőkkel arról, hogy mennyiért adják a lányt. Ezek a dolgok természetesen csak szokások, nem múlik rajtuk semmi, általában csak a hagyománytisztelet miatt csinálják. A kikérés után a lány már mehet a fiúhoz pár napra, hogy tudjanak egymással élni és készülni az esküvőre.

Mennyire jellemző Udmurtiában népviselet? Milyen gyakran viselik az emberek az előző korokat idéző ruhákat?
A falvakban szoktak még népviseletbe járni a mindennapokban is, de ünnepeken mindenki ilyen ruhákba öltözik fel. Tavaly nyáron voltam egy lánykérésen, ahol a fiatalok is udmurt népviseletbe öltöztek. A dalokat is udmurt nyelven éneklik. Szerintem az udmurt lányok nagyon szépen öltözködnek. Amikor például iskolába mennek, akkor a farmer, vagy a sportruha elképzelhetetlen, mert nagyon adnak arra, hogy szépen öltözzenek fel. Vannak aztán feltörekvő udmurt dizájnerek, mint például Nagyezsda Szapozsnyikova, aki egyszer nekem is varrt ruhát. Miután feltöltöttem az internetre a fotót erről, annyi megrendelést kapott otthonról, hogy nem győzte teljesíteni. Aztán a monyiszták – vagyis a lyukas pénzérmékből álló nyakláncok – megint kezdenek divatba jönni. Az én nyakdíszem régi pénzérmékből készült. Nemrég pedig volt egy akció „instaudmurtlányok” (#Инстаудмурточки) hastaggel az Instagrammon. Ennek keretében sok udmurt lány mesélt a népszokásokról, jellemző viseletekről és ételekről. Illetve azt is elmondták, milyen érzés udmurtnak lenni? Úgy láttam, hogy ebben olyanok is részt vettek, akik nem is beszéltek udmurtul.

Tanulnak az udmurtok híres magyarokról?
Talán Munkácsit ismerik sokan. De nem a festőt, hanem a nyelvészt, Munkácsi Bernátot. Emellett tanulnak a finnugor nyelvcsaládról is és ennek köszönhetően ismerik a magyarokat is. Tanuljuk azt is, hogy rokonok vagyunk. Egyszer viszont részt vettem egy magyar rektor udmurtiai konferenciáján, ami nagyon-nagy érdeklődést váltott ki. Kevésszer hallani magyart udmurtul beszélni, ráadásul szépen. Úgy érzem, ez által az udmurt fiatalok még jobban felnéznek a saját nyelvükre. Sajnos a

jelenlegi tendenciák szerint sok gyerek még akkor is oroszul beszél egymással, ha egyébként udmurt nyelven érintkeznek a falvakban.

Néhány éve népviseletbe öltözött asszonyok a „Tavaszi szél” (Scsascskáje) című magyar népdalt énekelték el udmurtul egy észtországi eseményen, amelyen én is részt vettem. Honnan ismerhették ezt a dalt?
Erre már senki nem emlékszik pontosan, hogy ki fordította le, de biztosan cserediákok voltak. De ezt a dalt udmurt együttesek, köztük például az Ajkai is ismeri. Nálunk a Nemzetiségek Házában minden évben vannak rendezvények, amelyeken magyar, észt, finn, udmurt táncokat, dalokat lehet megismerni. Évente egyszer-kétszer magyar együttesek is eljutnak hozzánk, olyankor is a magyar kultúra és gasztronómia van főszerepben.

Milyennek látod a magyarokat? Látsz-e lélektani hasonlóságokat a magyarok és udmurtok között?
3 éve élek itt és amit nem szeretek az az, hogy mindennap szóba kerül valamilyen módon Trianon. Én úgy látom, hogy nem tesz jót a magyar népnek, hogy mindennap ezzel foglalkozik, mert ez egy olyan negatív dolog, ami szomorúvá tesz benneteket. Annyi értékes magyar film és könyv van, ami megérdemelné a figyelmet és sokan ezeket kevésbé ismerik, holott sokkal jobban kellene törekedniük arra, hogy megismerjék a saját kultúrájukat. Szívesen énekelnék magyarul, de az ismerőseim közül kevesen tudnak igazi magyar népdalokat. Gyakran mondom a barátaimnak, hogy ne a Trianonnal foglalkozzatok, hanem a merüljetek el a magyar kultúrában!

Az udmurtok kevésbé búsulósak?
Mi nyugodtabbak vagyunk. Mi mindig befutottunk az erdőbe, ha valaki háborút kezdett velünk. Alapvetően békés embereknek tartjuk magunkat. A magyarok ugyanakkor véleményem szerint nyitottabbak és nagyon közvetlenek. Egyszer egy ismerősöm megkért arra, hogy adjak át egy csomagot egy barátjának amikor Budapestre utaztam. Akkor még alig tudtam magyarul, a találkozáskor már egyből puszit is kaptam, ami elsőre annyira furcsa volt, hogy nem is tudtam mit tegyek elsőre. Amikor másokkal találkozom Magyarországon, akkor sokan kérdezik elsőre, hogy adhatnak-e puszit. És általában erre legszívesebben azt válaszolnám, hogy nem, mert nálam ez akkor történhet meg, ha már valamilyen szinten ismerem azt az illetőt. Külföldön bármerre járok, mindig próbálok lehetőséget találni arra, hogy udmurtokkal találkozzam. Tudom, a magyarok inkább próbálják egymást elkerülni. Nemrég Magyarországon is tartottunk csajos udmurt esetét. A többség már több mint 10 éve itt él Magyarországon, a legtöbbnek családja is van. Észtországban, Tallinnban és Tartuban is rengeteg udmurt él.

Ha otthon újságíróként dolgoznál, hol lehetne elhelyezkedni?
Otthon a leghíresebbek az udmurt sajtó között Udmurt Dunne újság és az Invozso magazin. A másodiknak már dolgoztam is. De ezen kívül persze vannak mások is. Egyelőre még nem tervezem a hazatérést, sokkal kiszámíthatóbb lenne az életem otthon. A családtagjaim és a barátaim viszont nagyon hiányoznak, de Udmurtia kicsi, ami sokszor könnyebbséget is jelent. Budapest viszont nagy és itt számtalan kihívással találkozom. Sose tudom, mit a hoz a holnap.

Tags:
Udmurtia [6]
interjú [7]
finnugor [8]
Színes:
Interjú [9]

Forrás webcím: https://www.melano.hu/egy_udmurt_lany_szerint_ez_teszi_szomoruva_a_magyarokat

Hivatkozások
[1] https://www.melano.hu/sites/default/files/articles/zolotareva_m_20190212_v2jpg.jpg
[2] https://www.melano.hu/csinaltam_ahogy_tudtam_interju_az_udmurt_wikipedia_alapitojaval
[3] https://www.melano.hu/udmurtfoldon_is_nepszeru_a_magyar_neptanc
[4] https://www.melano.hu/megjelent_az_elso_udmurt_nyelvu_biblia
[5] https://www.melano.hu/a_finnugor_rokonsagot_tagadok_is_mennybe_mennek
[6] https://www.melano.hu/tags/udmurtia
[7] https://www.melano.hu/tags/interju
[8] https://www.melano.hu/tags/finnugor
[9] https://www.melano.hu/szines/interju